

Briuselis, 2018 m. rugsėjo 18 d.
(OR. en)

Tarpinstitucinė byla:
2018/0224(COD)

12067/1/18
REV 1

RECH 371
COMPET 595
IND 237
MI 626
EDUC 318
TELECOM 278
ENER 298
ENV 584
REGIO 71
AGRI 416
TRANS 368
SAN 265
CADREFIN 194
CODEC 1446

PRANEŠIMAS

nuo: Pirmininkaujanti valstybės narė

kam: Nuolatinis atstovų komitetui / Tarybai

Komisijos dok. Nr.: 9865/18 + ADD 1

Dalykas: *Pasirengimas 2018 m. rugsėjo 27–28 d. Konkurencingumo tarybos posėdžiui*

Programos „Europos horizontas“ dokumentų rinkinys: bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa (2021–2027 m.)

a) Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO dėl bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Europos horizontas“ ir su ja susijusių dalyvavimo ir sklaidos taisyklių

b) Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMO dėl specialiosios programos, kuria įgyvendinama bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“

– *Politiniai debatai*

I. IVADAS

2018 m. birželio 7 d. Komisija pasiūlė naują bendrą mokslinių tyrimų ir inovacijų programą „Europos horizontas“. Taryba nedelsdama pradėjo nagrinėti pasiūlymą. Pirmą kartą nuomonėmis politiniu lygmeniu pasikeista 2018 m. liepos 17 d. Vienoje įvykusiame neformaliame už mokslinius tyrimus atsakingų ministrų posėdyje. Per šiuos neoficialius debatus pirmininkaujanti Austrija pastebėjo, kad plačiai pritariama Europos Komisijos pasiūlymo struktūrai ir pagrindiniams komponentams. Tačiau visos delegacijos pareiškė susirūpinimą dėl konkrečių klausimų, kuriems reikėtų skirti dėmesio per tolesnes derybas dėl programos „Europos horizontas“.

Be Tarybos Mokslinių tyrimų darbo grupėje vykstančių diskusijų, pirmininkaujanti valstybė narė paprašė delegacijų ne vėliau kaip 2018 m. rugsėjo mėn. pradžioje atsiųsti savo pastabas dėl pasiūlymų dėl reglamento „Europos horizontas“ ir specialiosios programos. Remdamasi iš valstybių narių gauta informacija, pirmininkaujanti valstybė narė atnaujino savo parengtą diagramą apie derybų padėtį (žr. priedą) ir nustatė tris pagrindinius klausimus, kuriais reikia ministrų politinių gairių tolesnėms deryboms.

II. PAGRINDINIAI KLAUSIMAI

1. PROGRAMOS „EUROPOS HORIZONTAS“ TEISINIAI PAGRINDAI

Kaip ir prieš tai buvusios programos „Horizontas 2020“, kurią pakeičia šis reglamentas, atveju, Reglamentas dėl bendrosios programos (BP) „Europos horizontas“ grindžiamas SESV antraštinėmis dalimis „Pramonė“ ir „Moksliniai tyrimai ir technologijų plėtra bei kosmosas“ (SESV 173, 182, 183 ir 188 straipsniais). Be to, nukrypstant nuo sprendimų dėl ankstesnės specialiosios programos, Komisija nusprendė pasiūlyti, kad ir specialioji programa, kuria įgyvendinama programa „Europos horizontas“, turi būti grindžiama SESV antraštinėmis dalimis „Pramonė“ ir „Moksliniai tyrimai ir technologijų plėtra bei kosmosas“ (SESV 173 ir 182 straipsniais). Komisijos teigimu, šis sprendimas buvo pagrįstas didesne inovacijų svarba programoje „Europos horizontas“, visų pirma priemonių, įgyvendinamų per Europos inovacijų tarybą, svarba. Šis perėjimas prie dvejopo teisinio pagrindo reikštų, kad specialioji programa „Europos horizontas“ turėtų būti priimta pagal įprastą teisėkūros procedūrą (bendro sprendimo su Europos Parlamentu procedūrą), o ne pagal specialią teisėkūros procedūrą, (priėmimas pasikonsultavus su EP), kaip buvo anksčiau specialiųjų programų atveju. Paskui įvyko diskusija Tarybos parengiamuosiuose organuose dėl to, ar šie teisiniai pagrindai yra tinkami.

2018 m. birželio mėn., kelios valstybės narės paprašė, kad Tarybos Teisės tarnyba raštu pateiktų nuomonę šiuo klausimu; Tarybos Teisės tarnyba nuomonę pateikė 2018 m. liepos 25 d.¹ Šioje nuomonėje Tarybos Teisės tarnyba daro išvadą, kad Europos Komisijos pasiūlyti BP reglamento teisiniai pagrindai yra tinkami; tačiau specialiosios programos „Europos horizontas“ klausimu Tarybos Teisės tarnyba daro išvadą, kad dvejopas teisinis pagrindas, kuriuo Komisija pagrindė savo pasiūlymą dėl sprendimo dėl specialiosios programos nustatymo, nėra tinkamas ir kad, atsižvelgiant į to pasiūlymo tikslą ir turinį, vien tik SESV 182 straipsnio 4 dalis yra tinkamas teisinis pagrindas. Jeigu Taryba pasiūlymą priimtų remdamasi vien tik SESV 182 straipsnio 4 dalimi, toks priėmimas vyktų pagal specialią teisėkūros procedūrą (priima vien tik Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu ir Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu).

1 Dok. 11422/18.

2018 m. rugsėjo 11 d. Europos Komisija pateikė neoficialų dokumentą, kuriame paaiškina priežastis, kodėl pasirinktas siūlomas teisinis pagrindas.

Siekdama sudaryti palankesnes sąlygas diskusijoms, 2018 m. rugpjūčio 27 d. pirmininkaujanti valstybė narė išsiuntė delegacijoms pranešimą, kuriame išsamiai paaiškinami galimi būdai Tarybai toliau spręsti šį klausimą, įskaitant neišvengiamas pasekmes tiek Tarybos darbui, tiek bendradarbiavimui su Europos Parlamentu.

Diskusijose techniniu lygmeniu rugsėjo 3 d. ir 13 d. paaiškėjo, kad akivaizdi dauguma delegacijų pasisako už tai, kad būtų vadovaujama Tarybos Teisės tarnybos nuomone ir programos „Europos horizontas“ teisiniai pagrindai būtų pakeisti taip, kad ji būtų grindžiama tik SESV 182 straipsnio 4 dalimi; to pasekmė būtų tai, kad būtų taikoma speciali teisėkūros procedūra (priėmimas pasikonsultavus su EP).

2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros 25 straipsnyje nurodyta: „Jeigu dėl numatomo teisinio pagrindo keitimo įprasta teisėkūros procedūra turės būti pakeista specialia teisėkūros procedūra arba ne teisėkūros procedūra, trys institucijos pasikeis nuomonėmis apie šį pakeitimą“. Po diskusijų techniniu lygmeniu pirmininkaujanti valstybė narė mano, kad šiuo klausimu buvo pasiektas susitarimas. Kad būtų gauti aiškūs politiniai įgaliojimai surengti galimą tarpinstitucinį pasikeitimą nuomonėmis, pirmininkaujanti valstybė narė siekia gauti ministrų nuomonę, kaip toliau elgtis šiuo klausimu.

Klausimas ministrams:

Atsižvelgiant į Tarybos Teisės tarnybos nuomonę ir į nuomones, kurias pareiškė valstybių narių delegacijos ir Komisija techniniu lygmeniu, ar Taryba numato keisti teisinį pagrindą – dėl to vietoj įprastos teisėkūros procedūros būtų taikoma speciali teisėkūros procedūra?

2. DALYVIŲ SKAIČIAUS DIDINIMAS / KEITIMASIS KOMPETENCIJA

Atrodo, kad delegacijos bendrai sutaria dėl dviejų koncepcijų: visų pirma, kompetencija yra vienas iš svarbiausių programos „Europos horizontas“ elementų. Tai vienas iš svarbiausių mokslo pažangos kriterijų, o dažnai ir ekonomikos klestėjimo ir visuomenės gerovės pagrindas. Antra, kompetencijos atveju nesvarbu lytis, pasas ir sienos. Kompetencijos esama visur, kiekvienoje valstybėje narėje ir už Europos Sąjungos ribų.

Kompetencija negali klestėti esant izoliacijai. Ji formuojasi sąlygomis, kurias sukuria kiekvienos atskiros šalies švietimo, mokslo ir inovacijų sistema. Mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistema teikia paskatas – arba kartais sudaro kliūtis – kompetencijai nacionaliniu lygmeniu. Atsakomybė už šią ekosistemą tenka nacionaliniams sprendimus priimantiems subjektams, nors Europos mokslinių tyrimų erdvė ir siekia laikui bėgant sukurti nuoseklesnę Europos žinių rinką. Valstybės narės deda didžiules pastangas gerinti savo nacionalines mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemas.² To rezultatas yra tai, kad keitimasis kompetencija nebėra „ES 15 prieš ES 13“ problema. Realybėje atsirado daugiau niuansų, tačiau skirtumai išlieka – pastebimas mažesnis mokslinių tyrimų ir inovacijų intensyvumas ir mažesnis dalyvavimas programoje „Horizontas 2020“ visų pirma tų valstybių narių, kurios įstojo į ES 2004 m. arba vėliau, atveju.

Naujausioje Europos inovacijų diegimo rezultatų suvestinėje³ pranešama apie nevienodą technologinę plėtrą Europos mokslinių tyrimų erdvėje. Rezultatai inovacijų srityje 18 ES šalių pagerėjo, tačiau 10 ES šalių pablogėjo. Europoje atotrūkis inovacijų srityje ne mažėja, o yra linkęs didėti.

Be to, pastarojo meto duomenys rodo neigiamą protų nutekėjimo poveikį Europos mokslinių tyrimų erdvėje, dėl ko silpnėja tų valstybių narių, kurios į ES įstojo 2004 m. ir vėliau, inovacijų sistemos⁴. Per pastarąjį dešimtmetį tarpvalstybinis bendradarbiavimas mokslinių tyrimų srityje vystėsi daug labiau vakarinėje nei rytinėje ES dalyje. Protų nutekėjimas yra sudėtingų priežasčių padarinys ir nėra panacėjos, kad viena priemone šią tendenciją galima būtų pakeisti priešinga.

2 Valstybių narių ir asocijuotųjų šalių pastangos buvo aprašytos pastarojo meto ataskaitoje „Mutual Learning Exercise on Widening Participation and Strengthening Synergies“, 2018 m. birželio mėn.

3 Europos Komisija, 2018 m. Europos inovacijų diegimo rezultatų suvestinė.

4 Doria Arrieta, Pammolli, Petersen, „Quantifying the negative impact of brain drain on the integration of European science“, leidinys „Science Advances“, 2017 m. balandžio 12 d.

Pagrindinis nagrinėtinas klausimas – koku mastu ES bendrąja programa turi būti padedama dėti ir papildyti nacionalines pastangas, kad būtų skatinama kompetencija ir panaikintas atotrūkis inovacijų srityje Europoje.

Pasiūlyme dėl programos „Europos horizontas“ pateikiamos kelios rūšys rėmimo veiklos, grindžiamos programoje „Horizontas 2020“ nustatytais priemonėmis, visų pirma susiejimas, porinės veiklos vykdymas, „EMTE katedros“ ir Europos bendradarbiavimas mokslo ir technologijos srityje (COST). Be to, Europos Komisija siūlo šiai veiklai gerokai padidinti biudžetą, palyginti su programa „Horizontas 2020“ (nuo 800 mln. € iki 1,7 mlrd. €).

Savo pastabose pirmininkaujantysis valstybei narei kai kurios valstybės narės pasiūlė tolesnes dalyvių skaičiaus didinimo / keitimosi kompetencija priemones, pavyzdžiui:

- programos „Europos horizontas“ tikslus papildyti tikslu stiprinti subalansuotą Europos mokslinių tyrimų erdvę ir skatinti jos konkurencingumą visose valstybėse narėse;
- kaip papildomą programos „Europos horizontas“ tikslą nustatyti tikslą prisidėti prie integracinės ir novatoriškos visuomenės Europos Sąjungoje, mažinti atotrūkį mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, kuris ES didėja, ir skatinti visų valstybių narių dalyvavimą programoje „Europos horizontas“;
- programos „Europos horizontas“ struktūros 4 dalį pervadinti „Dalyvių skaičiaus didinimas ir Europos mokslinių tyrimų erdvės stiprinimas“, o frazę „keitimasis kompetencija;“ pakeisti fraze „dalyvių skaičiaus didinimas“;
- nustatyti „paspartintą sistemą mokslinių tyrimų projektams, parengtiems remiantis susiejimo ir porinės veiklos vykdymo projektais bei „EMTE katedromis“;
- nustatyti horizontaliąsias priemones siekiant padidinti dalyvių skaičių, pavyzdžiui, taikant geresnes vertinimo procedūras arba kovojant su „uždarais klubais“;
- apsvarstyti galimybę visiems programos „Europos horizontas“ projektų partneriams mokėti vienodą darbo užmokestį;

- stiprinti programos „Europos horizontas“ ir kitų ES finansavimo programų, visų pirma Europos struktūrinių ir investicijų (ESI) fondų (pvz., pažangiosios specializacijos strategijų) sąveiką;
- teikti finansinę paramą (pvz., per valdymo finansavimą) valstybių narių vykdomai dvišalei ir daugiašalei dalyvių skaičiaus didinimo veiklai;
- EMTT klausimu: EMTT Mokslo tarybos narius skirti iš įvairių Europos dalių;
- EMTT klausimu: siekti įtraukesnio požiūrio, kad būtų padidintas priimančiųjų institucijų skaičius ir įvairovė ES, taip pat pažangių mokslininkų skaičius visoje ES;
- EMTT klausimu: remti jaunos tyrėjus, be kita ko, vykdant jungiamąją veiklą tarp programos „Marie Skłodowskos Curie veiksmų“ ir EMTT;
- stipendijų skaičiaus didinimo programoje „Marie Skłodowskos Curie veiksmai“ klausimu: nustatyti judumo aspektus, orientuotus į per mažai bendrojoje programoje dalyvaujančias šalis, skirtus geriausiems arba perspektyviausiems tyrėjams, neatsižvelgiant į pilietybę, kad jie atliktų pažangius mokslinius tyrimus ir plėtotų savo įgūdžius, taip pat savo karjerą tiek akademiniam, tiek ne akademiniam sektoriuose;
- programos „Marie Skłodowskos-Curie veiksmai“ klausimu: remti tyrėjus, kad jie grįžtų į savo kilmės šalį.

Klausimas ministrams:

Prašom nurodyti esminius reikalavimus, kuriuos turėtų atitikti programa „Europos horizontas“ dalyvių skaičiaus didinimo / keitimosi kompetencija atžvilgiu, taip pat atsižvelgiant į pirmiau išvardytus valstybių narių pasiūlymus?

3. PROGRAMOS „EUROPOS HORIZONTAS“ II VEIKLOS SRITIES STRUKTŪRA

Delegacijos palankiai įvertino bendrą programos „Europos horizontas“ pasiūlymo trijų veiklos sričių struktūrą. Europos Komisija pasiūlė naują II veiklos srities struktūrą, laikantis labiau poveikiu grindžiamo požiūrio, apimančio įvairias mokslines disciplinas ir atskirus pramonės sektorius. Atsižvelgiant į tai, misijomis taip pat turėtų būti prisidėta prie tarpsektorinio ir tarpdalykinio bendradarbiavimo įvairiose veiksmų grupėse siekiant padidinti poveikį visuomenei. . Diskusijos techniniu lygmeniu parodė, kad II veiklos srities („Pasauliniai uždaviniai ir pramonės konkurencingumas“) struktūrą gali tekti šiek tiek patikslinti.

Per vasarą valstybės narės pateikė kelias idėjas, kaip patobulinti II veiklos sritį, todėl į ją vietoj 5 veiksmų grupių įtrauktos 7 veiksmų grupės. Iš šių pasiūlymų pirmininkaujanti valstybė narė norėtų paminėti keletą pavyzdžių:

- II veiklos srityje daugiausia dėmesio skirti „Pasauliniams uždaviniams ir Europos pramonės konkurencingumui“;
- užtikrinti, kad į šią programos „Europos horizontas“ veiklos sritį būtų įtraukti visi technologinio pasirengimo lygiai;
- veiksmų grupę „Įtrauki ir saugi visuomenė“ padalyti į dvi atskiras veiksmų grupes; veiksmų grupę „Įtrauki visuomenė“ išplėsti į veiksmų grupę „Įtrauki, kūrybiška, sąmoninga ir atspari visuomenė“, įtraukiant migracijos klausimą ir veiksmų pogrupį „Saugi visuomenė“ pervadinti „Civilinė visuomenės sauga“;
- veiksmų grupėje „Skaitmeninė ekonomika ir pramonė“ „Ateities bazinių didelio poveikio technologijų“ atžvilgiu pasiūlyti laikytis principo „iš apačios į viršų“;
- veiksmų grupę „Klimatas, energetika ir judumas“ padalyti į dvi atskiras veiksmų grupes; nustatyti veiksmų grupę „Klimatas ir energetika“ ir atskirą veiksmų grupę „Judumas“;
- veiksmų grupę „Maistas ir gamtos ištekliai“ pervadinti „Bioekonomika, gamtos ištekliai ir aplinka“;
- nustatyti naujas intervencinių priemonių sritis;
- kiekvienai intervencinių priemonių sričiai paskirti tikslinius biudžetus.

Klausimas ministrams:

Prašom nurodyti esminius reikalavimus, kuriuos turėtų atitikti programa „Europos horizontas“ II veiklos srities struktūros atžvilgiu, taip pat atsižvelgiant į pirmiau išvardytus valstybių narių pasiūlymus?

Annex 1: Horizon Europe – state of play of negotiations

Horizon Europe – State of play

